

Lidija Grubić-Radaković
Sudac Županijskog suda
u Gradu Zagrebu
Zrinjevac 5
41000 Zagreb
Hrvatska

ŽRTVA SILOVANJA KAO SVJEDOK U KAZNENOM POSTUPKU – PRIJEDLOZI PROMJENA SADAŠNJEG STANJA

Sažetak

Tema rada je razmatranje problema vezanih uz specifičnu situaciju žrtve kao oštećenika i ujedno svjedoka u krivičnopравnim predmetima seksualne delinkvencije, posebno krivičnih djela silovanja. Ponuđena rješenja sadašnjeg stanja po stajalištu autora mogla bi se uklopiti u krivični postupak kako akuzatorskog, tako i mješovitog akuzatorsko-inkvizicijskog tipa, bez zadiranja u sva zakonom zagwarantirana prava okrivljenika. Čak štoviše, ponuđena rješenja omogućavaju u pojedinim aspektima brže i efikasnije utvrđivanje materijalne istine što je svakako jedna od najbitnijih garancija prava okrivljenika. Kroz podjelu na: 1) slučajeve neprijavljivanja krivičnog djela – gdje se rješenje tamnih brojki ogleda u motiviranju žrtvi kroz institucionalizaciju zaštite tjelesnog i duševnog integriteta žrtve, te 2) posebne probleme vezane za ocjenjivanje dokazne snage iskaza u slučajevima kada nema materijalnih tragova počinjenog djela s prijedlogom u tri varijante mogućih procesualnih rješenja stručnog posredovanja u ocjeni iskaza oštećenika. Ponuđena rješenja, posebno u dijelu koji se odnosi na krivični postupak, u potpunosti bi se mogla uklopiti u fazu dokaznog postupka kao spona između neposrednih i posrednih dokaza, koje zasad u najvećem dijelu čine u svim postupovnim zakonima vještačenja u svojim zakonom i praksom čvrsto zadanim okvirima, koji u ovim specifičnim vrstama postupka ne odgovaraju u potpunosti svim zahtjevima cjelovitog utvrđenja materijalne istine.

Prijedlozi za zakonska rješenja su: institucionalizacija interdisciplinarne stručne pomoći, ad hoc formiranje grupe stručnjaka i unutar pravosudnog ustrojstva postojanje određenih zaposlenih specijalista, koji će ovisno o potrebi na traženje procesualnih subjekata (policija, raspravni sudac, sud drugog stupnja) davati stručnu pomoć i savjete, s istom razinom vrednovanja kao i u slučaju vještačenja.

Notorna je činjenica tamna brojka o stvarnom stanju u broju počinjenih seksualnih delikata, prvenstveno silovanja, a niti tvorci zakona niti praksa još uvijek nisu doprli do cjelovitijeg rješenja koje bi omogućilo žrtvi silovanja određenu razinu zaštite tijekom trajanja kaznenog postupka. Znamo da žrtve seksualnih delikata, osim užasnog doživljaja, ako su zaista spremne na podnošenje kaznene prijave, doživljavaju daljnje napade na svoju osobu do objektivno daljnjih poniženja podnoseći detaljna saslušanja u svim pojedinostima događaja u najmanje tri navrata /policija, istraga, glavna rasprava/. Tu je još potrebno dodati i strah od moguće odmazde počinitelja, koji je prilikom izvršenja djela primijenio silu ili ozbiljnu

prijetnju napadom na život i tijelo žrtve ili njoj bliske osobe, a policija i sud je i dalje tretiraju kao svakog drugog svjedoka, onda se sa tog gledišta čini nemogućim pronaći proceduralno rješenje koje će omogućiti što veći broj pronađenih počinitelja, odnosno procesuiranih kaznenih djela. Otežavajuću okolnost pri rješavanju ovih kaznenih djela pri rješenju ovog proceduralnog pitanja čini maksimalna zakonska zaštita prava okrivljenika u postupku, koja ne samo da se mora održati, nego i razvijati i pritom se ni u kojem slučaju ne smije odstupiti od osnovnog načela presumpcije nevinosti. Sadašnja zakonska rješenja ne zadovoljavaju, jer ne pružaju čvrstu garanciju žrtvi da će joj biti pružena zaštita društva od moguće daljnje šikane, da će njen svjedočki iskaz biti objektivno i svestrano ocijenjen, kao i motiv prijavljivanja djela, te konačno i najvažnije – da će se u postupku sa najvećim stupnjem vjerojatnosti moći utvrditi materijalna istina. U nastojanju nalaženja rješenja moramo stalno imati u vidu prava okrivljenika ne odstupajući ni od jednog postulata kaznenog postupka u sadašnjem zakonskom rješenju, /neposrednost, kontradiktornost, presumirana nevinost, in dubio pro reo/.

U kaznenim postupcima kod kaznenih djela silovanja u najvećem broju slučajeva sveukupni dokazni postupak svodi se na jedan dokaz – žrtvu koja predstavlja sama po sebi dva dokaza na utvrđenje jedne činjenice. Ona predstavlja: posredni ili personalni dokaz, jer reproducira svoje viđenje događaja i neposredni ili materijalni dokaz, jer je posljedica kriminalnog čina počinitelja djela povreda psihičkog i fizičkog integriteta žrtve. Stoga ćemo s gledišta mogućnosti rješenja problema procesualizacije, te mogućnosti potpunog utvrđenja činjenica kada je već došlo do postupka, podijeliti ulogu žrtve na dvije osnovne grupe, sa time da drugu grupu sačinjavaju dvije varijante u mogućnosti dokazivanja.

I Žrtve silovanja koje ne prijavljuju djelo – razlozi su u sramu, strahu od odmazde, strahu od moguće odmazde sredine.

II Žrtve silovanja koje prijavljuju djelo i na osnovi čijih prava se pokreće kazneni postupak – u ovom slučaju imamo razliku u mogućnosti utvrđivanja činjenica ovisno o dokazima koji stoje na raspolaganju, pa tako razlikujemo:

1. žrtve silovanja sa vidljivim ozljedama koje su posljedica primijenjene sile i pruženog otpora
2. žrtve silovanja bez vidljivih ozljeda kada žrtva uslijed okolnosti izvršenja djela nije mogla pružiti otpor /nesrazmjer u snazi, ozbiljna prijetnja koja sama po sebi slama otpor/.

I GRUPA – mogućnost motivacije za prijavu kaznenog djela

Proceduralno rješenje nije nađeno, posebno ne ono koje će kogentnom normom pružiti u takvoj mjeri zaštitu oštećeniku /znanje o pravu/ da će ona ili on znajući za postojanje takve zaštite prijaviti kazneno djelo i prihvatiti svoju procesnu ulogu. Jedno od rješenja bilo bi u unašanju odredbe o policijskoj zaštiti u fazi policijskog postupka i istrage /kada je ona kao u našem zakonu o kaznenom postupku u nadležnosti suda/, a budući da su u fazi glavne rasprave u najvećoj mjeri dokazi prikupljeni, što već samo po sebi smanjuje rizik da bi žrtva mogla snositi posljedice svog čina /prijavljivanja djela/ izvan postupka. Odluka o takvom pružanju zaštite bila bi na dispoziciji policijskog istražitelja i suca istražitelja, a nakon njihove ocjene o potrebi pružanja policijske zaštite. Međutim, cjelovitije rješenje vidim u institucionalizaciji službe socijalnog rada unutar kaznenog postupka, uključujući

predkazneni postupak /policijska faza, kad ona postoji prije istražnog sudskog postupka/. U tom slučaju kaznenopostupovna odredba predviđjala bi socijalno-sigurnosnu preventivu od trenutka započinjanja predkaznenog postupka, preko faze istražnog postupka, do glavne rasprave, ali pritom bi trebalo isključiti bilo kakvu mogućnost da se time šire ili ograničavaju prava oštećenika – svjedoka u postupku. Isto tako ova zakonska odredba izuzev regulacije skrbi oko psihosocijalizacije žrtve sa isključenjem bilo kakve mogućnosti utjecaja na iskaz oštećenika kao relevantan dokaz, mora jasno isključiti moguća eventualna ograničenja prava okrivljenika u postupku.

II GRUPA – moguća rješenja u kaznenopostupovnim odredbama koja se odnose na ocjenu iskaza oštećenika kod kaznenog djela silovanja

1. Žrtve silovanja sa vidljivim ozljedama i drugim materijalnim tragovima – prva situacija je kad oštećenik ili oštećenica predstavljaju ujedno i posredni i neposredni dokaz. Dakle, tu imamo svjedočki iskaz i materijalni dokaz, koji se može sastojati u ozljedama različite naravi, tragovima sperme, tragovima vlakana sa odjeće počinitelja i slično. Tu je tehnički jednostavnije utvrđivati činjenice, jer je ocjena svjedočkog iskaza ovisna i o materijalnim dokazima i o vještačkom nalazu u klasičnom proceduralnom obliku. Za sada u ovim situacijama ne bi tražili nova rješenja, jer ova sadašnja u dovoljnoj mjeri omogućuju potpuno utvrđenje činjeničnog stanja ne zadirući u nijedno od prava okrivljenika u postupku sa poštivanjem svih važećih načela u elementima kaznenog postupka i ni na jedan način nije potrebno širiti prava oštećenika. Međutim, niti u ovim slučajevima ne bi trebalo sasvim izostaviti mogućnost primjene rješenja koja nudimo za situacije u kojima sud nema na raspoložbi dovoljnu količinu dokaza, zbog čega dolazi u prvi plan slobodna sudačka ocjena.

Slučaj br. 1:

Izbjeglica iz Bosne i Hercegovine, tridesetdvogodišnja S. V. živi zajedno s mužem, njegovom majkom i šestogodišnjim sinom u iznajmljenom stanu u Zagrebu i da bi namakla sredstva za život, osim što radi redovno kao čistačica u bolnici, poslije podne do 22 sata čisti jedan caffè bar u jednom prigradskom naselju. Počinitelj je inače redovan gost lokala u kojem radi oštećenica, te jedne večeri kada jako pada kiša, vlasnica lokala zamoli sada optuženika da preveze S. V. do autobusa na što on pristaje. Pedesetttrogodišnji vodoinstalater bez zaposlenja P. K. međutim sa svojim automobilom ne odvozi S. V. do autobusne stanice već u suprotnom smjeru, zaustavlja vozilo na sporednoj cesti u kukuružištu, te prisiljava S. V. na spolni snošaj u tri navrata na različite načine, da bi je zatim u nastavku vožnje iskrcao na kišu i u blato na mjestu udaljenom oko 2 km od njene kuće. Na sudu tvrdi da su zaista on i S. V. imali spolni odnos no da se to dogodilo zajedničkim htijenjem i voljom. Suprotan iskaz dala je oštećenica tvrdeći da ju je nakon njenog zaprepaštenja i odbijanja optuženik dva puta snažno udario šakom po glavi, zatim strgao s nje odjeću, a nakon njenog vrištanja, odupiranja rukama i grebanja izvadio je neki predmet kojeg ona nije mogla dobro vidjeti u mraku i rekao da je to pištolj i da će je ubiti, ako se bude dalje opirala. Nakon prvog snošaja oštećenica je uspjela otvoriti vrata automobila, te je počela bježati, no poskliznula se i optuženik ju je sustigao, odvuкао natrag u auto, vezao joj obje ruke sigurnosnim pojasevima, primio za kosu i prisilio ju na felatio, a zatim ponovno na još jedan snošaj tukući ju pritom šakama po trbuhu i udarajući njenom glavom po naslonu automobilske sjedala. Sud je u cijelosti prihvatio svjedočenje žrtve budući da je po vještačkom nalazu lokacija, vrsta i

mehanizam nastanka ozljeda odgovarao u potpunosti njenom opisu primjene sile. Ozljede nađene kod pregleda optuženika odgovarale su također njenom opisu pruženog otpora, pa je sud zaključio na temelju iskaza oštećenice, materijalnih tragova i kontrolnog dokaza u vidu nalaza vještaka za sudsku medicinu da je obrana optuženika neosnovana.

2. Žrtve silovanja bez vidljivih ozljeda s vrlo malo ili bez materijalnih tragova – jedini dokaz je iskaz žrtve, a kontrolne činjenice potpomažu slobodnoj sudačkoj ocjeni u tolikoj mjeri da je donošenje sudačke odluke u pravilu otežano i podložno laičkom psihološkom pristupu, ukoliko se ne primijene stručne metode kontrole dokaza. Opasnost leži i u ocjeni obrane okrivljenika, odnosno prezentiranju obrane i uvjerljivosti žrtve silovanja u njenoj verziji opisa događaja. Pritom se postavlja pitanje uolikoj mjeri i do kojih granica seže mogućnost slobodne ocjene dokaza bez analitičkog pristupa osobi koja nudi subjektivnu sliku u zavisnosti od svojih psihičkih predispozicija i cijelog spektra motiva. Postupovne odredbe predviđaju mogućnost vještačenja na okolnost utvrđenja stupnja uračunljivosti *tempore criminis*, i iako se takva zakonska mogućnost može proširiti i na oštećenika, njihova osnovna svrha je zaštita prava okrivljenika, ukoliko postoji temelj za uvjerenje o njegovoj privremenoj ili trajnoj duševnoj poremećenosti. S obzirom na krutost forme vještačenja te zakonom precizno određenu svrhu, ostala je praznina u normiranju mogućnosti ocjene sposobnosti žrtve u kontekstu doživljaja u kojem je ona predstavljala objekt kriminalnog ponašanja počinitelja, odnosno ocjene istinitosti njene priče, a kroz posredno i nepristrano stručno mišljenje. To mišljenje stručnjaka određene struke ili znanstvene discipline ne smije se pritom odnositi na sam iskaz oštećenika – svjedoka, što je isključivo u ingerenciji suda, nego mora biti vezano isključivo uz osobu oštećenika.

Slučaj br. 1:

M. Z. je nagovorio malodobnu J. K. da je odveze do kuće od mjesta gdje se rastala sa svojom prijateljicom, no skrenuo je na autoput i krenuo u pravcu Osijeka. U tri navrata zaustavio je automobil, te ju prisilio na spolni odnos, govoreći joj da će ju ukoliko se bude opirala ubiti, čupajući je pritom za kosu, a po izjavi također oštećenice govorio joj je da će je začarati, čime je slomio njen otpor. Na glavnoj raspravi optuženik je priznao spolni snošaj /oštećenica je prije ovog spolnog iskustva bila virgo intacta/ koji je obavljen tri puta, tvrdeći da je volja bila obostrana i čak štoviše da je oštećenica surađivala, pri čemu ističe motiviranost oštećenice za podnošenje prijave strah od oca zbog dugog izbivanja od kuće. Oštećenica je imala vidljive ozljede, no one su po mišljenju vještaka sudsko-medicinske struke, s obzirom na lokaciju i vrstu mogle nastati i primjenom neposredne sile, ali i padom i samoozljeđivanjem, primjerice udarcem o tvrdu površinu. Oštećenica je odmah po povratku u Zagrebu uz pomoć prijatelja kojeg je nazvala iz javne govornice podnijela prijavu policiji, a zatim o tome obavijestila roditelje, za koje je utvrđeno da su primjenjivali vrlo strogi odgoj. Sud je prihvatio u cijelosti iskaz oštećenice, a kao razlog vjerovanja oštećenici u odluci naveo konzekvenkventnost u iskazivanju tijekom cijelog postupka, uvjerljivost, nepostojanje sumnje u mogućnost lažnog terećenja zbog motiva koji ističe u obrani optuženik jer oštećenica nije snosila kozekvence unutar obitelji zbog izbivanja, dakle na temelju slobodne sudačke ocjene raspoloživih dokaza.

Slučaj br. 2:

Dvadesetjednogodišnja M. B. navečer oko 23 sata nalazila se sa prijateljicom u kafiću nedaleko kuće u kojoj stanuje kada joj je prišao mladić koji joj se već od ranije dopadao i predložio joj da se prošetaju, na što je ona pristala. Odveo ju je do obližnjeg igrališta za mali nogomet i na klupi za rezervne igrače počeli su se ljubiti kada su došla trojica prijatelja ovog mladića i prišla klupi. Odmah nakon toga mladić je naložio djevojci da skine sa sebe svu odjeću, što je ona učinila, tvrdeći pritom da je to učinila bez protivljenja u strahu zbog njihovih prijetećih pojava, mraka, te zaključivši da bi svaki otpor bio besmislen zbog gluhog doba noći, okolnosti da nitko njeno zapostavljanje ne bi mogao čuti zbog udaljenosti najbližih kuća, te pomisli da bi pruženi otpor mogao isprovocirati njihovo fizičko zlostavljanje. Prinudili su je na snošaj, s tim da su po dvojica istovremeno je prisiljavali na coitus interruptus i na felatio. Sva četvorica optuženika porekla su djelo tvrdeći suglasno da je samo I-optuženik imao spolni snošaj sa oštećenicom na koji je ona pristala, a ostala trojica su njih dvoje na klupi promatrali sa udaljenosti od oko desetak metara. Oštećenica je u kaznenom postupku saslušana čak pet puta /policija, istražni postupak, dva puta pred istim vijećem na glavnoj raspravi, zbog izmijenjenog sastava vijeća na ponovljenoj glavnoj raspravi/, što je i bio ključni momenat za sud da joj pokloni vjeru, jer je ostala dosljedna u svojim tvrdnjama, ne mijenjajući iskaz ni u jednom detalju unatoč dugotrajnim i po nju vrlo neugodnim saslušanjima. Sud je također bio stava da zbog okolnosti u kojima se oštećenica našla i fizičke premoći optuženika i nije bila u mogućnosti pružiti adekvatan otpor, a od utjecaja na odluku o krivnji optuženika bila je i okolnost da je oštećenica unatoč strahu od počinitelja bila spremna djelo prijaviti i izložiti se daljnjem poniženju kroz višekratna saslušanja.

Slučaj br. 3:

Počinitelj Z. F. /40 god./ u razdoblju od tri godine gotovo svakog tjedna u istom dijelu grada nedaleko centra u blizini željezničke stanice prilazio je mladim djevojkama /utvrđeno je da su bile dobi između 14 i 16 godina/, te im uz popratnu uvijek istu priču o djevojci fotomodelu koju navodno čeka predstavio se kao filmski agent i umjetnički fotograf i ponudio bi im angažman kroz navodno dobro plaćene fotografije i plasman u inozemstvu. Po njegovoj vlastitoj izjavi pristanak i realizacija uslijedila je kod 300 djevojaka, a toliko je nađeno po policiji pretragom stana i vikendice u koje je odvodio djevojke fotografija njihovih nagih tijela u različitim pozama. Jedna od posljednjih žrtava prijavila ga je policiji, a ostale su pozivane na temelju popisa koji je kod njega nađen i usporedbom fotografija. Svega sedam djevojaka priznalo je da su prinuđen na spolni odnos po dolasku u stan bilo ucjenom da će njihove opscene fotografije biti objavljene u domaćem tisku, bilo direktnom primjenom sile od strane okrivljenika /šamaranjem, trganjem odjeće, bacanjem na pod/ dok su ostale djevojke ili porekle spolni odnos ili su spolni snošaj priznale tvrdeći da su na njega pristale misleći da će na taj način privoliti okrivljenika da ih plasira na tržište fotomodela/. Nije pritom dvojbeno da su bez obzira na prirodu svojih izjava sve djevojke bile prisiljavane ili su pristajale na različitu vrstu spolnih snošaja od kojih su neki bili izrazito ponižavajući s obzirom na njihovu dob i okolnosti. Sud je u ovom postupku imao osim obrane okrivljenika čija je osnova bila da se radilo ili o pristanku na spolni snošaj ili da ga uopće nije bilo, na raspolaganju samo iskaze oštećenica i njihovih roditelja te socijalnu anamnezu sudskog defektologa. Na osnovi iskaza oštećenica, te ocjenom citiranih kontrolnih dokaza donijeta je odluka da ako je i bilo primjene sile, adekvatnog u tim situacijama očekivanog otpora nije bilo, pa time nisu ostvarena obilježja kaznenog djela silovanja, a ucjena nije bila takve naravi da bi

predstavljala ozbiljnu prijetnju koja bi škodila časti i ugledu žrtava, tim više to su se i našle u takvoj situaciji na temelju osobnog pristanka na fotografiranje.

Zakonska rješenja mogla bi biti slijedeća:

a/ Institucionalizacija interdisciplinarne stručne pomoći unutar zakona o krivičnom postupku.

b/ Ad hod formiranje inderdisciplinarne grupe stručnjaka na temelju ovlaštenja dana postupovnim zakonom.

c/ Unutar pravosudnog ustrojstva postojanje stručno – savjetničke grupe stručnjaka predviđene zakonskim odredbama o ustroju sudova i postupovnim zakonom.

aa/ Zakonom o kaznenom postupku bilo bi potrebno odrediti postojanje stalne grupe stručnjaka imenovanih po nadležnoj državnoj instituciji. Komisiji u sastavu koje bi se nalazili psiholog, psihijatar, sociolog i defektolog bilo bi u skladu sa zakonom, a za ovu vrstu delikata naloženo po istražnom sucu da izvrši cjelokupnu obradu, koja bi uključivala pripremu žrtve na sve posljedice procesuiranja kaznenog djela uz savjetničko elaboriranje psihološkog i psihijatrijskog statusa žrtve koje treba poslužiti sudu pri ocjeni njenog iskaza. Tu je potrebno izričito zakonom odrediti granice ovakve vrste savjetništva koje se mora isključivo odnositi na pomoć sudu pri odabiru potrebnih dokaza, odnosno provođenju određenih radnji, a radi prikupljanja kontrolnih dokaza samo i izričito u svrhu pravilne procjene istinitosti iskaza oštećenika, a u odnosu na obranu okrivljenika.

Ovakva institucionalizacija stalne grupe stručnjaka ima za svrhu omogućavanje maksimalne objektivnosti, jer se institucionalizacijom onemogućava mogući utjecaj zainteresiranih stranaka na ishod postupka. Naravno, da je pritom potrebno omogućiti i državnom odvjetništvu i obrani uvid u prijedlog stručne komisije, pa i mogućnost podnošenja prigovora i očitovanja na prigovore.

bb/ Drugi slučaj bila bi mogućnost ad hoc formiranja grupe stručnjaka u formi savjetništva ili stručne pomoći sudu ili prethodno policiji, s time da nalog za osnivanje takove grupe uvijek daje istražni sudac, na traženje policije ili u istražnom postupku. O grupi govorimo zbog potrebe interdisciplinarnosti u pristupku, a budući da dosadašnja iskustva u postupcima takve vrste ukazuju na potrebu višeznačne analize osobe /njenog ponašanja, pristupa realitetu, mogućeg doprinosa, sociološke uvjetovanosti i sl./. U ovoj situaciji predlažemo uvijek ex offio odluku suda o imenovanju komisije, kako bi se na taj način izbjegla svaka mogućnost utjecaja stranačkih interesa prije stručno izrečenog mišljenja i uputa sudu o mogućem provođenju dokaza radi utvrđenja kontrolnih činjenica. Kao i kod prvog prijedloga strankama sasvim sigurno pripada pravo prigovora na takvo savjetničko mišljenje i njihova prava u postupku ni u čemu ne smiju se razlikovati od slučaja kada se provodi vještačenje.

cc/ U ovom slučaju reguliranje ovog problema moralo bi nužno biti obuhvaćeno sa dva zakonska propisa i to zakonom o sudovima i zakonom o kaznenom postupku. Stručno – savjetnička grupa stručnjaka stalno je tijelo sastavljeno od specijalista različitih struka koje su u uskoj vezi sa forenzikom i predstavlja instituciju koja unutar pravosuđa vrši funkciju stručne pomoći i savjetništva. Djelovanje ovakve institucije ne bi se odnosilo samo na pojedinu vrstu kaznenih djela, već kod svih kaznenih djela kod kojih bi se u postupku ukazala

potreba pomoći sudu u postupku. Obveza savjetništva i pomoći pri prikupljanju dokaza ograničavala bi se samo na tu svrhu, pri čemu ni u kakvoj vezi ne bi smjela biti sa kasnijim eventualnim provođenjem vještačenja. Vještačenje mora u tom slučaju biti povjereno vještaku ili ustanovi izvan ove institucije, a radi osiguranja objektivnosti.

Z a k l j u č a k

Ovu analizu i ponuđena rješenja ograničila sam na mali segment u problematici kaznenog postupovnog prava, smatrajući ga važnim zbog vrste kaznenih djela koja su na žalost vrlo učestala i sve raširenija pojava. Krizno područje i stanje rata u neposrednoj blizini prouzročilo je znatan porast kriminaliteta vezanog uz nasilje nad osobama i imovinom. U taj krug kriminalnog ponašanja ulaze kaznena djela silovanja, koja sve češće imamo procesuirana u kombinaciji sa drugim kaznenim djelima /ubojstvo, razbojništvo, iznuda, ucjena/. Kada se radi o kaznenom djelu silovanja, moguća greška suda a na štetu okrivljenika je 50 : 50 budući da imamo samo suprotstavljene iskaze. Pritom obrana okrivljenika ide najčešće kroz provjeru psihijatrijskog vještačenja. Sklonost agresivnosti, psihopatološke crte, neurotičnost, alkohol, droga, utječu kroz neuropsihijatrijski i psihološki nalaz na ocjenu okrivljenikove obrane, a time i njegovog mogućeg ponašanja tempore criminis. Ocjena ponašanja oštećenika podliježe i dalje slobodnom sudačkom uvjerenju neovisno o tome da li o krivnji ovisno o postupovnom sustavu odlučuje porota ili prisjednici ili suci profesionalci. Ponuđena rješenja mogućnost su promjene takvog stanja zakonskom regulativom, a temelje se na praktičnim iskustvima. Uz pomoć stručnjaka za određena područja za sada nedovoljno korištena u postupku /kvalitativno i kvantitativno/, sasvim sigurno dolazimo do kvalitetnije sudačke ocjene dokaza, pouzdanijeg utvrđenja činjenica, a time i do pravilnijih odluka. Na taj način učinili smo još jedan korak u zaštiti ljudskih prava u kaznenom postupku, to tim više što smo u Hrvatskoj u fazi donošenja novog kazneno-postupovnog zakona u kojeg želimo ugraditi sve ono što se u praksi pokazalo najboljim u akuzatorskim i mješovitim inviziciono-akuzatorskim postupcima.

/Lidija Grubić-Radaković/